

■ <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-01>

■ УДК 364(477):355.4(470-651.1:477-651.2)

■ **Євдокимова Ірина Анатоліївна**

■ кандидат соціологічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти,
■ в. о. завідувача кафедри соціології управління та соціальної роботи
■ Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
■ майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна,

■ e-mail: i.yevdokimova@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0001-7099-757X>

■ **СОЦІАЛЬНА РОБОТА В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ Й
■ ПРОБЛЕМИ В ДОВОЄННИЙ ПЕРІОД ТА В УМОВАХ ВІЙНИ З РОСІЄЮ**

■ Стаття присвячена аналізу тенденцій розвитку та проблем соціальної роботи в Україні
■ до та в умовах війни з Росією.

■ Авторка за допомогою методу історичної аналогії досліджує головні тенденції
■ та проблеми розвитку соціальної роботи в Україні. В якості країни порівняння обрана Польща
■ як країна, яка культурно, історично, політично, економічно й соціально є близькою до України.
■ У статті відзначається, що є певне відставання між проходженням головних етапів у розвитку
■ соціальної роботи в Україні та Польщі. Головними тенденціями розвитку соціальної роботи
■ в Україні до початку військової агресії з боку Росії виокремлено розвиток інтегрованих
■ соціальних служб та соціальної роботи в громадах, налагодження ефективної професійної
■ підготовки соціальних працівників для роботи в місцевих соціальних службах та ін.
■ До актуалізованих проблем соціальної роботи довоєнного часу віднесено брак кадрів для
■ соціальних служб, низький рівень престижу та заробітних плат у соціальних працівників
■ порівняно з представниками інших професій, відставання формальних систем освіти від потреб
■ професійної діяльності та ін.

■ Військова агресія Росії внесла певні корективи в соціальну роботу в Україні та Польщі.
■ За результатами інтерв'ю керівників та провідних фахівців соціальних служб міста Харкова,
■ а також Сумської, Полтавської та Дніпропетровської області, яке було проведено кафедрою
■ соціології управління та соціальної роботи соціологічного факультету Харківського
■ національного університету імені В. Н. Каразіна в листопаді 2022 року, головними проблемами
■ діяльності соціальних працівників в Україні стали відсутність безпечних умов праці, а також
■ відсутність умов для здійснення своїх посадових обов'язків, недостатність персоналу та/або
■ його перевантаження. У Польщі ж виникли проблеми налагодження комунікації з вимушено
■ переміщеними особами, актуалізувались практики надання психологічної допомоги жертвам
■ війни, суттєво збільшилось навантаження на персонал соціальних служб та інші.

■ У статті зроблено висновок, що війна з Росією та ті проблеми в діяльності соціальних
■ служб в Україні, до яких вона призвела, стали суттєвим викликом для соціальної роботи,
■ здатним змінити тенденції її розвитку.

■ **Ключові слова:** соціальна робота, метод історичної аналогії, тенденції, проблеми,
■ біженці, внутрішньо переміщені особи.

■ **Як цитувати:** Євдокимова І. А. Соціальна робота в Україні: тенденції розвитку й проблеми в довоєнний період та
■ в умовах війни з Росією // SOCIOPOSTIR: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та
■ соціальної роботи. 2022, № 12. С. 6–13. <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-01>

■ **In cites:** Yevdokymova, I. (2022). Social work in Ukraine: development trends and problems before and during the war with
■ Russia. *SOCIOPOSTIR: the interdisciplinary online collection of scientific works on sociology and social work*, 12, 6-13.
■ <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-01> [in Ukrainian].

В умовах військової агресії з боку Росії на тлі загострення старих та актуалізації нових соціальних проблем, появою численних соціальних груп, які опинились у складній життєвій ситуації та потребують допомоги, надзвичайно актуальною в Україні стає соціальна робота як особливий напрям професійної діяльності. Очевидно, що здійснення соціальної роботи в Україні стикається з певними проблемами, вивчення та своєчасне вирішення яких є важливим науково-практичним завданням, адже може вплинути на становище окремих індивідів, родин, соціальних груп та суспільства загалом.

Аналізу становлення та особливостей соціальної роботи в Україні присвячені публікації багатьох науковців, а саме: В. Андрущенко, В. Бех, І. Грига, І. Зверєва, М. Лукашевич, І. Мигович, В. Полтавець, Г. Попович, Н. Лавринченко, О. Карпенко, Т. Семигіна, В. Сидорова, Г. Слосанська, А. Ярошенко та ін. У той же час майже відсутні публікації, присвячені дослідженню тенденцій її розвитку та особливо – проблем, які виникли в діяльності соціальних служб саме під час військової агресії до України з боку Росії.

Мета статті – визначити можливі тенденції розвитку й проблеми соціальної роботи в Україні до та в умовах війни з Росією.

Підготовка цього матеріалу була розпочата ще до початку війни в Україні в умовах відносно стабільної соціальної ситуації, яка дозволяла використовувати певні методологічні засади для прогнозування тенденцій розвитку соціальної роботи в Україні. Так, зокрема, в попередній публікації [1] ми вже пропонували опис можливих методів прогнозування для з'ясування тенденцій розвитку соціальної роботи в Україні та використали, зокрема, кількісні методи екстраполяції.

У той же час доцільними для вирішення цього завдання є також і якісні методи екстраполяції, одним з яких є метод історичної аналогії. Сутність методу полягає в тому, що розробка прогнозу стану досліджуваного об'єкта базується на вивченні стану аналогічного об'єкту, який випереджає перший у своєму розвитку [3].

Для встановлення тенденцій розвитку України в майбутньому досить часто в якості країни для порівняння беруть Польщу як культурно, історично, політично, економічно й соціально близьку Україні. Продовжуючи ці традиції спробуємо встановити головні особливості розвитку соціальної роботи в Польщі для розуміння можливих тенденцій її розвитку в нашій країні із застосуванням методу історичної аналогії.

Слід відзначити, що соціальна робота як професія бере свій початок у Польщі з 1928 року, коли були запроваджені «громадські піклувальники». Офіційно в номенклатуру професій у Польщі соціальна робота була включена в 1966 році [6]. В Україні це відбулося у квітні 1991 року, коли Держкомпраці СРСР виніс у Кваліфікаційний довідник посад керівників, фахівців і службовців нові кваліфікаційні характеристики «фахівець із соціальної роботи», «соціальний працівник». Пізніше в класифікатор професій України була внесена також кваліфікаційна характеристика «соціальний робітник».

Перше визначення соціальної роботи в Польщі з'явилося в 1990 році, коли був ухвалений Закон «Про соціальну допомогу», в якому надавалося офіційне визначення соціальної роботи як професійної діяльності, метою якої є надання допомоги людям, сім'ям, соціальним групам і співтовариствам для задоволення їх потреб у соціальній

адаптації, відновленні або придбанні певних навичок самостійного функціонування в суспільстві, в поліпшенні соціального становища [6]. В Україні перше юридичне визначення соціальної роботи відбулося у 2001 році в Законі України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», в якому соціальна робота пов'язувалась з діяльністю уповноважених органів, підприємств, організацій та установ незалежно від їх підпорядкування і форми власності та окремих громадян, яка спрямована на створення соціальних умов життєдіяльності, гармонійного та різнобічного розвитку дітей та молоді, захист їх конституційних прав, свобод і законних інтересів, задоволення культурних та духовних потреб [2].

Проблема професіоналізації соціальної роботи була вирішена в Польщі на початку 1990-х років, у той час, як в Україні лише приступили до її вирішення в цей період [4, с. 23], що виявилось в створенні не тільки нової системи соціальних служб, розвитку нормативно-правового забезпечення їх діяльності, але й становленні фахової підготовки соціальних працівників. Так, зокрема, у 1991 році в Україні була запроваджена нова спеціальність «соціальна робота», підготовку за якою почали поступово здійснювати заклади вищої освіти України.

Отже, ми бачимо, що є певне відставання між проходженням головних етапів у розвитку соціальної роботи в Україні та Польщі, принаймні років у 10-15.

Що стосується сучасного розвитку соціальної роботи в Польщі, то можна відзначити, що, наприклад, наприкінці 1990-х років для соціальної роботи в цій країні наступив певний регрес у зв'язку з реформою місцевого самоврядування та відсутністю у реформаторів уявлення щодо «програм професіоналізації соціальних служб», які створювались у повітових (районних) центрах [7]. Можемо в цьому зв'язку провести певну паралель із реформою децентралізації в Україні, яка здійснюється з 2014 року та пов'язана зі створенням об'єднаних територіальних громад (ОТГ), які стають надавачами соціальних послуг. Її успіх, як свідчить досвід Польщі, багато в чому залежить від розуміння професіоналізації соціальних служб в ОТГ та налагодження ефективної професійної підготовки соціальних працівників.

Крім того, до головних тенденцій розвитку соціальної роботи в Польщі на початку 21 століття можна віднести збільшення ролі соціальних працівників не тільки в діагностиці проблем, виявленні потреб та наданні допомоги населенню, але й в активізації та організації місцевих громад, використанні в практиці соціальної роботи соціальних контрактів із клієнтами тощо. Головними проблемами стали низький рівень престижу та заробітних плат у соціальних працівників, порівняно з представниками інших професій, відставання формальних систем освіти від потреб професійної діяльності та інші [7].

Багато з переліченого стало особливостями розвитку соціальної роботи в 20-х роках 21 століття й в Україні. У зв'язку з цим ми можемо припустити, що їх наявність у сучасній Польщі свідчить про те, що ці тенденції для України триватимуть ще відносно довго. Принаймні, на наш погляд, до початку війни ми могли говорити, про 10-15 років як період мінімального «лагу» між подіями в наших країнах.

Очевидно, що війна суттєво вплинула на розвиток соціальної роботи в обох країнах. У пошуках притулку та захисту велика кількість українських громадян переїхала до Польщі, яка стала першою країною Європейського Союзу за кількістю

прийнятих біженців з України. Так, «відповідно до даних УВКБ ООН, найбільше українців отримали статус тимчасового захисту та перебувають у Польщі – 1 мільйон 234,7 тисячі. Водночас, як повідомляє польська прикордонна служба, з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну до країни прибуло 4,968 мільйонів громадян, а виїхали в Україну – близько трьох мільйонів» [5]. Загалом тимчасовий захист в європейських країнах отримали офіційно 3,7 мільйона біженців із України [5].

Для того, щоб полегшити становище біженців із України в Польщі було прийнято постанову «Про зміну закону про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави, а також деяких інших законів». Цей документ суттєво спростив процедуру легалізації перебування вимушено переміщених осіб з України на території Польщі. Зокрема, громадяни, які залишили Україну після 24 лютого 2022 року, можуть отримати дозвіл на тимчасове проживання та легально перебувати на території Польщі протягом 18 місяців. Крім того, громадянам з України надається номер PESEL, який дозволяє їм отримувати соціальну допомогу та надає доступ до соціальних послуг [8; 9].

Необхідність надання допомоги біженцям з України стала одним з найбільших викликів до соціальної роботи в Польщі. На жаль, нам не вдалося знайти результати досліджень проблем соціальної роботи в Польщі в умовах військової агресії Росії до України. Переважна більшість наукових публікацій за темою спрямована на вивчення проблем саме українських громадян у Польщі. У той же час спілкування з українськими біженцями, а також практиками соціальної роботи з Польщі,¹ дозволяє нам припустити, що до них можна віднести проблеми налагодження комунікації з вимушено переміщеними особами з України, актуалізації практик надання психологічної допомоги жертвам війни та знаходження відповідних фахівців, суттєве навантаження на персонал соціальних служб та інші.

Досить ймовірно, що набутий досвід вирішення цих проблем, матиме суттєвий вплив на подальший розвиток соціальної роботи в Польщі, призведе до більш активного розвитку певних напрямів практичної соціальної роботи, наприклад, з біженцями та емігрантами, з надання психологічної допомоги в кризових ситуаціях, з організації роботи волонтерів тощо. Відповідно, він може дещо змінити й певні тенденції розвитку соціальної роботи в країні, які сформувалися у порівняно стабільних умовах довоєнного часу.

В умовах воєнного стану перелік актуальних проблем соціальної роботи в Україні також зазнав змін. Так, результати опитування керівників та провідних фахівців соціальних служб міста Харкова, а також Сумської, Полтавської та Дніпропетровської області, яке було проведено кафедрою соціології управління та соціальної роботи соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна разом зі студентами, які навчаються на четвертому курсі соціологічного факультету за спеціальністю 231 Соціальна робота, в листопаді

---

¹ В межах регулярних онлайн зустрічей з лідерами й членами національних асоціацій освітян соціальної роботи (Міжнародної Асоціації шкіл соціальної роботи, Європейської та Східно-Європейської Асоціації Шкіл соціальної роботи, практиків Британської асоціації соціальних працівників, провідними університетами світу, які займаються освітою і навчанням соціальних працівників) «Підтримка й солідарність соціальної роботи з колегами в Україні».

2022 року в межах виконання науково-дослідної роботи за темою «Актуальні напрями менеджменту соціальних служб», дозволяють нам виокремити деякі з них. Опитування проводилось із використанням методу нестандартизованого інтерв'ю та не носило репрезентативного характеру. Всього було опитано 11 керівників та провідних фахівців державних та недержавних соціальних служб, до яких належать громадські організації соціального спрямування, відділи соціального захисту та забезпечення в органах місцевого самоврядування, центри соціальних служб тощо.

Що стосується проблем, які існували в діяльності соціальних служб до оголошення воєнного стану в Україні, то їх найчастіше опитані пов'язували з персоналом, його недостатністю, перевантаженням, поганою вмотивованістю через низьку заробітну платню тощо. Наведемо вислови деяких опитаних:

«...Ну, по-перше, можна назвати це навантаження на працівників через кількість заявників. Буває дуже багато приходять людей, ми їх називаємо «заявниками», і кожному потрібно, що б тут і зараз прийняли його заяву. Ну, робота з людьми, самі розумієте, черга, напруга. Друге... Ну другим, я навіть не знаю, мабуть, те, що на один працівник може займатись двома, а було й трьома роботами одночасно. Важко сказати. Ну найголовніше, це все ж таки кількість людей»;

«...До оголошення воєнного стану важко назвати всі три проблеми. Вважаю, що головною проблемою було те, що мало приділяли уваги емоційному стану працівників»;

«...Некомплект персоналу з числа молодшого начальницького складу; плинність кваліфікованого персоналу; матеріально-технічне забезпечення персоналу».

Крім того, під час інтерв'ю опитані досить часто також згадували певні проблеми в нормативно-правовому забезпеченні їх діяльності:

«До війни й під час війни проблема одна – не приведені у відповідність нормативно правові акти, які стосуються роботи ...»;

«В управлінні організації проблем немає, є певні питання, які потребують вирішення на законодавчому рівні – низький рівень ставок на оплату праці юристів, психологів та фахівців із соціальної роботи за схемою тарифних розрядів посад – це призводить до зниження вмотивованості здобувачів освіти працювати за спеціальністю в органах місцевого самоврядування...».

За результатами опитування, головними проблемами в діяльності цих соціальних служб під час війни, стали відсутність взагалі безпечних умов для праці, а також відсутність умов для здійснення своїх посадових обов'язків через повітряні тривоги, відключення електропостачання та Інтернет; недостатність персоналу та перевантаження тих, хто працює. Крім того, досить часто опитані згадували проблеми фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності організації:

«...Першою такою головною проблемою є повітряні тривоги. Через них ми вимушені зупинити нашу роботу та попросити людей пройти до більш безпечнішого місця, після чого зачинятися та спуститися до бомбосховища і чекати її закінчення. Невідомо скільки ця тривога може тривати так можна й увесь робочий день просидіти у низу...»;

«...Зараз проблема така, що, наприклад, в нас навчання в зумі заплановано, повинно бути декілька громад, терцентр. Але немає світла, немає зв'язку, переносимо по декілька разів. Зараз буде навчання щодо патронатних вихователів. І теж це питання «повисло» в повітрі, якщо буде блекаут, то це буде неможливо проводити. І наразі ми ще не отримали дозвіл від Києва чи можна розпочати. Ну і є такий момент, що взагалі зараз небезпечно, і незручно це все робити...»;

«...Значна частина працівників оформила відпустку за свій рахунок та з метою забезпечення виїхала за межі м. Харкова, тобто вдвічі зараз зросло навантаження по роботі на тих працівників, які залишилися працювати...»;

«... Я б назвала це кількість ВПО². В Сумах їх багатенько, і вони приходять до нас і зареєструватись, і оформити соціальну допомогу, і отримати гуманітарну допомогу і так далі. І, відповідно, тим самим виникає додаткове робоче психологічне навантаження на працівників...».

Отже, проведений аналіз дозволяє нам зробити висновок про те, що спорідненість історичного, культурного, економічного розвитку України та Польщі є основою для того, щоб застосувати метод історичної аналогії та визначити можливі тенденції розвитку соціальної роботи в нашій країні. До початку військової агресії до таких тенденцій належали розвиток інтегрованих соціальних служб та соціальної роботи в громадах, налагодження ефективної професійної підготовки соціальних працівників для роботи в місцевих соціальних службах та ін. До головних проблем соціальної роботи довоєнного часу можна віднести низький рівень престижу та заробітних плат у соціальних працівників, відставання формальних систем освіти від потреб професійної діяльності та ін.

Військова агресія Росії внесла певні корективи в соціальну роботу в обох країнах. Головними проблемами діяльності соціальних працівників в Україні стали відсутність безпечних умов праці, а також відсутність умов для здійснення своїх посадових обов'язків через повітряні тривоги, відключення електропостачання та Інтернет; недостатність персоналу та/або його перевантаження. У Польщі ж виникли проблеми налагодження комунікації з вимушено переміщеними особами, актуалізувались практики надання психологічної допомоги жертвам війни, суттєво збільшилось навантаження на персонал соціальних служб та інші.

Очевидно, війна та ті проблеми в діяльності соціальних служб, до яких вона призвела, стали суттєвим викликом для соціальної роботи в обох країнах, здатним змінити тенденції її розвитку.

Список використаної літератури:

1. Євдокимова І. А., Бугиліна О. В. Соціальна робота в Україні: спроба прогнозування. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 81. С. 82–87. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.81.18>.
2. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III. Дата оновлення: 15.12.2021 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/227677_684872 (дата звернення 30.05.2022).

² Внутрішньо переміщені особи.

3. Матвієнко В. Я. Прогностика. Київ : Українські пропілеї, 2000. 484 с.
4. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін. За заг. ред. : І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
5. Губа Р. Понад мільйон українців отримали захист в Польщі. ООН. Суспільство / Європа. URL: <https://www.dw.com/uk/ponad-milion-ukraintsiv-otrimaly-zakhyst-v-polshchi-oon/a-62578823> (дата звернення 10.11.2022).
6. Didkiewicz M. Pracownicy socjalni: pomiędzy in stytucją pomocy społecznej a środowiskiem lokalnym. Warsaw, 2011. 142 s. URL: https://www.isp.org.pl/uploads/download/pracownicy-socjalni-pomiedzy-instytucja-pomocy-spoecznej-a-srodowiskiem-lokalnym_pl_1674979895.pdf (дата звернення 12.11.2022).
7. Kamiński T. Pomoc społeczna i praca socjalna w Polsce wobec wyzwań europejskich. URL: https://www.researchgate.net/publication/340681301_Pomoc_spoeczna_i_praca_socjalna_w_Polsce_wobec_wyzwan_europejskich#fullTextFileContent (дата звернення 12.11.2022).
8. Nowelizacja ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Urząd do spraw cudzoziemców. URL: <https://www.gov.pl/web/udsc/weszla-w-zycie-ustawo-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa> (дата звернення 10.11.2022).
9. Ustawa z dnia 8 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001383> (дата звернення 15.11.2022).

Стаття надійшла до редакції 28.11.2022.

Стаття рекомендована до друку 14.12.2022.

Yevdokymova Iryna

PhD (Sociology), Associate Professor, Associate Professor Higher Education Institution of Sociology of Management and Social Work Department, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine, e-mail: i.yevdokimova@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0001-7099-757X>

SOCIAL WORK IN UKRAINE: DEVELOPMENT TRENDS AND PROBLEMS BEFORE AND DURING THE WAR WITH RUSSIA

The article is devoted to the analysis of development trends and problems of social work in Ukraine before and during the war with Russia.

Using the method of historical analogy, the author examines the main trends and problems of the development of social work in Ukraine. Poland was chosen as a country that is culturally, historically, politically, economically and socially close to Ukraine. The article notes that there is a certain lag between the passage of the main stages in the development of social work in Ukraine and Poland. As the main trends in the development of social work in Ukraine before the start of military aggression by Russia, the article highlights the development of integrated social services and social work in communities, the establishment of effective professional training of social workers for work in local social services, etc. The main problems of pre-war social work include the lack of personnel for social agencies, the low level of prestige and wages of social workers compared to representatives of other professions, the lagging of formal education systems from the needs of professional activity, etc.

Russia's military aggression made certain adjustments to social work in Ukraine and Poland. According to the results of the interview of managers and leading specialists of social agencies of the city of Kharkiv, as well as Sumy, Poltava and Dnipropetrovsk regions, which was conducted by the Department of Sociology of Management and Social Work of the School of Sociology of V. N. Karazin Kharkiv National University in November 2022, the main problems of activities of social workers in Ukraine are the absence of generally safe working conditions, as well as the absence of conditions for the performance of their official duties, insufficient personnel and/or their overload. In Poland, however, there were problems with establishing communication with forcibly displaced persons, it was also actualized the practices of providing psychological assistance to war victims, the workload of the personnel of social agencies increased significantly and others.

The article concludes that the war with Russia and the problems in the activities of social agencies in Ukraine, to which it led, became a significant challenge for social work, capable to change the trends of its development.

Keywords: *social work, method of historical analogy, trends, problems, refugees, internally displaced persons.*

References:

1. Yevdokymova, I. A., Butylina, O. V. (2021). Social work in Ukraine: an attempt at forecasting. *Scientific journal of the M. P. Drahomanov NPU*, 81, 82-87 [in Ukrainian].
2. About social work with families, children and youth. № 2558-III. (2001). Retrieved from https://zakononline.com.ua/documents/show/227677_568005 [in Ukrainian].
3. Matvienko, V. Ya. (2000). *Prognosis*. Kyiv: Ukrainian Propylaea [in Ukrainian].
4. Zvereva, I. D., Laktionova, H. M. (Eds.). (2004). *Social work in Ukraine: educational manual*. Kyiv: Center for Educational Literature [in Ukrainian].
5. Guba R. *Over a million Ukrainians received protection in Poland*. UN. Society / Europe. Retrieved from <https://www.dw.com/uk/ponad-milion-ukraintsiv-otrzymaly-zakhyst-v-polshchi-oon/a-62578823> [in Ukrainian].
6. Didkiewicz, M. (2011). *Pracownicy socjalni: pomiedzy in stytucją pomocy społecznej a środowiskiem lokalnym*. Warsaw. Retrieved from https://www.isp.org.pl/uploads/download/pracownicy-socjalni-pomiedzy-instytucja-pomocy-spoecznej-a-srodowiskiem-lokalnym_pl_1674979895.pdf [in Polish].
7. Kamiński, T. *Pomoc społeczna i praca socjalna w Polsce wobec wyzwań europejskich*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/340681301_Pomoc_spoeczna_i_praca_socjalna_w_Polsce_wobec_wyzwan_europejskich#fullTextFileContent [in Polish].
8. Nowelizacja ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Urząd do spraw cudzoziemców. Retrieved from <https://www.gov.pl/web/udsc/weszla-w-zycie-ustawao-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-naterytorium-tego-panstwa> [in Polish].
9. Ustawa z dnia 8 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych. Retrieved from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001383> [in Polish].

The article was received by the editors 28.11.2022.

The article is recommended for printing 14.12.2022.